

MEIE - MATS.

N° 36.

Nüüd mina tulen pidutsema,
Jõulupühi pühitsema.
Küll on nalja, kus ma lähen,
Küll on naeru, kus ma astun!

Jätke waenu, jätke wiha,
Pühitsege rahupüha! . . .
Wõtke worsti, sööge saia,
Laske „Matsid” ringi käia!

Jälle käes on jõulupühad —
Rõemustage, igamees:
Warsti jõulukuusk täis hiihgust
Särab jälle teie ees!

„Rõemustage!“ nõnda kantslist
Meile papid ütlevad,
Ja neil endil silmad selgest
Jõulurõemust säravad.

Rõemustage! — seda nemad
Igal jõulul ütelnud,
Igal jõulul on ka olnud
Neid, kel rõem on kadunud.

Kas on asja rõemustada
Waesel, tööta töölisel,
Sel, kes rahata ja tööta
Nendel suurtel pühadel?

Kas on asja rõemustada
Neil, kes wangis istuwad,
Neil, kes „Margareetas“, mujal
Jõuluid mõõda saadawad?

Kas on asja rõemustada
Neil, kel kolme aasta eest
Wäga kurwad mälestused
Jäiwad jõulupühadest?!

Külap weelgi mitmes kohas
Meie kitsal kodumaal
Leidub pahameelt ja kurbtust
Jõulurõemu asemel!

Nii see on. See ilma asi
Tahaks palju parandust,
Enne kui kõik jõulu ajal
Tunneksid täit rõemustust.

Raudpea.

Hiiu mehe jõulud.

Jürna Mihkel on auga wanaks elanud. See oli jaatuse tahtmine, et ta kuuekümmne aasta eest nimelt Jürna Mihkliks pidi sündima, s. o. lihtlabajeks Hiiu talunikuks, kelle elul muud eesmärki ei ole, kui noores põlves mõisat orjata, pärastpoole naine wõtta, kohta pidama hakata, härjawiiši tööd teha, lapsi uuteks tööloomadeks kaswatada, jaksale renti maksta ja kirikus käia. Kui ma praegu tema kõsfiwajunud kogu näen: piff „leet“ (pruun) kuub seljas, wõõ ümber, kotijarnane, marrastega koetud talwemüts peas, säärega saapad jalgas, murrud ja lõuahabe kääridega ära lõigatud, lõuas tubakapüsk, mille mahl suunurkadest wälja immitseb, nina wähe wefine, — siis tuletan alati meelde, et jaatus sellele mehele jarnase kaju on andnud. Ehk kui ma kuulen, et nooremad ja ninatargemad inimesed Mihkli harjunud kommete, sõnade ja lausete üle naerawad, siis mõtlen ikka, et Mihkel ise selles sugugi süüdlane ei ole, et temale rohkem mõistust ega tarkust ei ole antud.

See oli juba kümmeaastaid tagasi. Mihkel oli alles kohapidaja; Kersti, tema wa' teinepool, oli ka kõbusam ja karmem kui nüüd; poeg Peeter hakkas juba naist wõtma, Willem oli kroonuteenistuses, ja tütreid — Kreet ja Met — oliwad parajas õitsees.

Oli jõulu kestmine püha. Jürna Mihkli tuba oli enam-wähem pidulikku nägu. Seinad ja ahi oliwad alles paari päewa eest üle lubjatud, põrandalt suurem kõnts ära küüritud, meeste tööriistad kõrwale pandud, poiste wõrkharid ja naiste wõkid wälja wiidud. Põrandal maas oliwad õled — jõulupõhud, nende pühade filmapaistwam tundemärk. Põhud oliwad peenileseks prügiks purustatud — see tunnistas, et nende peal tubliste müüritud ja mõllatud oldi.

Mihkel istus naabri — Kustawi Paawliga — jöögilana wõi „renni“ ääres. „Renni“ peal oli kirju õllekann, mida mehed kordamisi suu peale tõstiwad, sinna wähele „hakuni“ tubakaga täidetud piipusid popjutasiwad ja põrandale sülitasiwad. Mehed westiwad wanast ja uuest ajast juttu, rääkisiwad noorte inimeste tarkusest; Mihkel seletas, et tema Kreet olla niiwõrt tark, et ta „postmargid ise kirjutada ja adressid kirjadele peale panna.“ Naarimees jälle oli „Pühapäewalehte“ lugenud ja teadis isegi „suurest senatorist Kladstonest“ rääkida.

Kreet läks läbi toa.

„Kuule Kreet a!“ hüüdis Mihkel temale järele: „too eige saialewafannik siia, tursjakala ka! Waada, ehk hoohtjes piittis a' wõid ka weel. Lajs Pa'al katjub meie leiba ka!“

„Aiga moo kõht tühi pole!“ ajas wõeras wastu: „Meie wanamoor oli kodu liha ja kardlid keetn', ajasin kere täis, na' mis nagiseb!“

„Ai, waene, äi ma sind söömata lasje äe minna!.. Kreet, too rugise leiba kannik ka siia! Me korat see ka a, et tei kippuda'p saa!.. Hakka sööma, Pa'al! Siia saialeiba; naised koradid plätsist ühe päewa teist koku sii, pole muijtn' teist teha ka... Weta tursjakala. Kee' a' ligus olu ja keedet, üsna hääd ja himalad süüa... Ai, waene, äi ma sind ilma söömata...“

„Pole jesi söömast nüüd ka' ühtid,“ sõnas wõeras: „pühade aja läbi olen joon päele, äi tahagid süüa!“

Jälle käes on jõulupühad —
Rõemustage, igamees:
Warsti jõulukuusk täis hiilgust
Särab jälle teie ees!

„Rõemustage!“ nõnda kantslist
Meile papid ütlevad,
Ja neil endil silmad selgest
Jõulurõemust säravad.

Rõemustage! — seda nemad
Igal jõulul ütelnud,
Igal jõulul on ka olnud
Neid, kel rõem on kadunud.

Kas on asja rõemustada
Waesel, tööta töölisel,
Sel, kes rahata ja tööta
Nendel suurtel pühadel?

Kas on asja rõemustada
Neil, kes wangis istuwad,
Neil, kes „Margareetas“, mujal
Jõuluid mööda saadawad?

Kas on asja rõemustada
Neil, kel kolme aasta eest
Wäga kurwad mälestused
Jäiwad jõulupühadest?!

Külap weelgi mitmes kohas
Meie kitsal kodumaal
Leidub pahameelt ja kurbtust
Jõulurõemu asemel!

Nii see on. See ilma asi
Tahaks palju parandust,
Enne kui kõik jõulu ajal
Tunneksid täit rõemustust.

Raudpea.

Hiiu mehe jõulud.

Jürna Mihkel on auga wanaks elanud. See oli saatuse tahtmine, et ta kuuekümneme aasta eest nimelt Jürna Mihkliks pidi sündima, s. o. lihtlabajaks Hiiu talunifuks, kelle elul muud eesmärki ei ole, kui noores põlwes mõisat orjata, pärastpoole naine wõtta, kohta pidama hakata, härjawiisi tööd teha, lapsi uuteks tööloomadeks kaswatada, jaksale renti maksta ja kirikus käia. Kui ma praegu tema kõsiwajunud fogu näen: pikk „leer“ (pruun) kuub seljas, wõb ümber, kotifarnane, warrastega foetud talwemüts peas, säärega saapad jalas, wurrud ja lõuahabe kääridega ära lõigatud, lõuas tubakapuis, mille mahl juunurkadest wälja immitseb, nina wähe wefine, — siis tuletan alati meelde, et saatuse sellele mehele farnase kaju on andnud. Ehk kui ma kuulen, et nooremad ja ninatargemad inimesed Mihkli harjunud fommete, sõnade ja lausete üle naerawad, siis mõtlen ifka, et Mihkel ise jelles jugugi süüdlane ei ole, et temale rohkem mõistust ega tarkust ei ole antud.

See oli juba kümme aastat tagasi. Mihkel oli alles kohapidaja; Kersti, tema wa' teinepool, oli ka tõbusam ja karmem kui nüüd; poeg Peeter hakkas juba naist wõtma, Willem oli kroonuteenistuses, ja tütreid — Kreet ja Met — oliwad parajas äitseeas.

Oli jõulu teistmine püha. Jürna Mihkli tuba oli enam-wähem pidulikku nägu. Seinad ja ahi oliwad alles paari päewa eest üle lubjatud, põrandalt juurem kõnts ära küüritud, meeste töbriistad kõrwale pandud, poiste wõrkharid ja naiste wõfid wälja wiidud. Põrandal maas oliwad õled — jõulupõhud, nende pühade filmapaiwam tundemärk. Põhud oliwad peenikefeks prüügiks purustatud — see tunnistas, et nende peal tubliste müratud ja mõllatud oldi.

Mihkel istus naabri — Kustawi Paawliga — jõõgilana wõi „renni“ ääres. „Renni“ peal oli firju õllekann, mida mehed kordamisi juu peale tõstiwad, sinna wahetele „bakuni“ tubakaga täidetud piipusid popjutasiwad ja põrandale sülitasiwad. Mehed westsiwad wanast ja uuest ajast juttu, rääkisiwad noorte inimeste tarkusest; Mihkel seletas, et tema Kreet olla niiwõrt tark, et ta „postmargid iie kirjutada ja adressid kirjadele peale panna.“ Naari-mehe jälle oli „Pühapäewalehte“ lugenud ja teadis ifegi „juurest senatoriist Kladstonest“ rääkida.

Kreet läks läbi toa.

„Kuule Kreet a!“ hüüdis Mihkel temale järele: „too eige saialewatannif süia, tursjakala ka! Waada, ehk hoontses püttis a' wõid ka weel. Laps Pa'al katjub meie leiba ka!“

„Miga moo kõht tühi pole!“ ajas wõeras wastu: „Meie wanamoor oli kodu liha ja kardlid keetn', ajasin fere täis, na' mis nagiseb!“

„Ai, waene, ai ma find jõõmata lasse äe minna!.. Kreet, too rugise leiba kannif ka süia! Me korat see ka a, et tei kippuda'p jaa!... Hakka jõõma, Pa'al! Sii a saialeiba; naised koradid plätsist ühe päewa teist kokku süi, pole muistn' teist teha ka... Weta tursjakala. Kee' a' ligus olu ja keedet, üsna hääd ja himalad süüa... Ai, waene, ai ma find ilma jõõmata...“

„Pole sest jõõmasti nüüd ka' ühtid,“ sõnas wõeras: „pühade aja läbi olen joon päele, ai tahagib süüa!“

„Betame siit jõdmaalust ka,“ rääkis Mihkel, seinatapiist pudelit välja võttes, andis võerale rüübata, rüüpas ta ise, tegi mõruda näo, ja hammustas tüki sepike peale . . .

Wäljast kuuldus löösiapilli heal ja poiste kisa. Küla nooremad tulivad tänawat mööda üles ja astusiwad Jürna õue, kus koer neid walju haukumisega vastu wõttis.

„Sakki, korat! Ennäe! Mis ja lüsihing farjud? Kas ja oled waid!“ hüüdis noorem peretütatar Met, kes kombri ukse peal seisest külalisi vastu wõttis.

Koer jäi wait ja poisid astusiwad üksteise järel kojautsest sisse, otsusiwad käsitandu kobades toa sissetäigu üles ja tuliwad tuppa.

„Tere, Jürna Mihkel! Nõemsaid jõulud! Jätku leiba!“ hüüdisiwad tubjad läbijegamine ja andsivad seesolijatele fordamööda kätt.

Mihkel kästis poisja istuda, wõttis õllekannu ja kadus teise tuppa. Poisid istusiwad pifa pingi peale, mis esimesel seinat seisist, ja hakkasiwad isekeslits tasafeste jostistama, kusjuures nad wahetewahel waljuste naersiwad. Mihkel tuli tagasi ja andis õllekannu kõige lähemal istuwa poisi kätte.

„Katsuge mei humalawett ka,“ jõnas ta ise: „seda wa' jumalaannet oli na kasinaste ja kaju ka na paargu lihidal — jähi senepärast na' wesiit wõitu meite kätte. Mis ja teed äe — eks ta pea aitama ka, kui paremat kae pole!“

„Mi tae, kas seda tohib wetta ühtid,“ lausus poisj, kelle kätte õllekannu ennemalt antud: „hakkab pehe, mis siis teha. Jäe wiimaks tei wõhtu pifali.“

„Mi, waene, äi ma jaa seda nii kanget!“ kostis Mihkel: „Ühe aasta mool oli ka, mis pani päe ka eige ümber feerma. Korat täeb, kudas see ka jedamoodi läks. Pole ma pärast änam niisugust wal-mis jaan!“

Waheajal oli õllekannu waewalt ühe oja poiste käest löbi käinud, aga wiimase jooja krimpusus nägu tunnistas, et ta kannu põhjast ainult weel wähe pärimi leidnud oli. Mihkel läks ja tõi uue täie, mis aga kaug ltti weel wiimaseks ei jäänud . . .

Poisid jõiwad ja naljatasiwad, naersiwad jala mahti Mihkli üle ja narrisiwad tüdrukuid, kes asjatalituse tõttu wõi mõnel muul põhjusel tihti peale läbi toa käisiwad. Uusi poisja tuli juurde, peremees tõi ifka jälle ja jälle uue kannutäie õlut, aga külaliste jänu ei lõppenud. Ka tüdrukute kambri kaswas kisa, mis märku andis, et sinnagi wõeraid oli ilmunud . . .

Waheajal läks wäljas pimedaks Mihkel pani wäikese laelambi põlema ja kästis Kreetu jõgindub „rennilt“ ära foristada. Pois'e meeleolu oli joodud õlle ja kättejõudnud pimeduse mõjul julgemaks läinud, pillimees tegi harmonikaga paar kringu ja nüüd usaldasiwad ka ka tüdrukudki — nii omad kui wõerad — tagakambri tuppä ilmuda Pillimees ha'kas terget polkat mängima, millele teine poisj

„ferguhärrad, pühad papid,
furgu all neil walged lapid,“

kaaja laulis, kuna tüdrukud wähehaawal p arifau-pa tantsuma läksiwad. Tantsusiwad aga a i n u l t tüdrukud, poisid esiosa ei läinud.

Kersti tuli ühes paari naabrieidega „hoontsest“ tuppa, jäi ukse kõrwal seisma ja hakkas keerlewaid paarisid waatlema.

„Ennäe, waatke ifka meie Kreetu,“ jostistas ta oma wähe pehme keelega. „Mi nee teised jaa ta vastu ühtid. Ennäe, kudas nee jalad käiwad! Küll

noore inimese koudid a aga ferged. Mi mina seda wiisi jaoks. Mei Met a aga küll ka wits. See uus roheline ülikond (kleit) trale ka nii kaha järele ett!..“

Ka Mihkile meeldis noorte nali.

„Ah ja ühisa korat!“ ütles ta õllekannu pihku wõttes: „Küll see aga käib. . . Peeter, korat, ja oled ka nee uued tantjud juba käde jaan. . . Näe, näe, kus lastwad! Soo herm, kui kange kargamise himu nendel o!“

Ka poisid läksiwad tantsuma, hõiskasiwad ja löiwad saapafandadega vastu põrandat, et toa seinad wärisestiwad. . .

— — — Oli juba kella ühe- wõi kaheteistkümmne aeg kui nooremad lusti lõpetasiwad ja koju minema hakkasiwad. Mihkli tütreid läksiwad sõbrannasid saatma, poeg Peeter läks teiste poisistega ühes „niiska wiskama“, kuna wanad woodisje, triibulise sõba alla pugestiwad . . .

Mihkli filmad oliwad waewalt kinni läinud, kui õuest tasast kabinat kuulda oli

„Tüdrugud tulewad kaju,“ ütles Kersti: „äiga nee jee ja teise hinged nüüd üksi pole, — waid poisid jooswad nende järele kui pullid.“

Ta läks atna juurde ja waatas ettewaatlikult wälja.

„Neh — eks olegid! Wa Madu Peeter ka sii, ma'p jaa aru, kis see teine a! Mis see wa' Peeter siia jooseb? Omal teik kuhad lapsi täis, Pärdi Madli piab küünlabaks ka tooma. Äiga niisugune fidagit weta, muudgu jooseb aga wa' kuldi wiisi möeda küla tänawat.“

Tüdrukud läksiwad ühes poisistega wälimijest uksest kambriisse. Siis kuuldus tasast naeru ja tagasihoitud kiljatust; tüdrukud wõtsiwad ennast riidest lahti, kuna poisid saapad jalast ära kiskusiwad, kuued ja mütsid warna otsa riputasiwad.

Saki aga haukus, et terve küla vastu fajas. Mõistlik õuewaht oli hilitse wõeraste üle pahandanud ja awaldas nüüd walju kisa oma protesti.

„Korot, jee wa Saki jäel põrutab?“ urises Mihkel

„Mi jaa filma ta ltsi eest kinni panna. Koradi poisid ka, muud äi muista, kui küla ukse kaude joosta. Kallis püha õõ, äi lasta magada Pole see asi ühtid, kui need wad emased majas o“

„Dleks weel mõned wetjad,“ tõendas Kersti: „wa Madu Peeter: filmad pääs pilus, nat kassil — ise lajeb aga just kui kuff tütrugude järele. . . Mine õige aja nad rambad siit äe. . . Jumal täeb, kudas weel leheb muidu: hakka neid tütrugude lapsti ka sõõtma ja kaswatama. . . Näid nendele, et sii majas ifka peremees ka o.“

Need sõnid äratasiwad Mihkli rinnas peremehele iseteadwuse elule.

„Mi, waene, äi ma neid siia. Küll ma nendele püksiwõõga wirudan, kui'p muista äe minna. Kallis püha õõ, nemad, raiped, käiwad tütruguid narrimas!“

Mihkel ajas püksid jalga ja kuue selga, wõttis püksirihma pihku ja läks uksest wälja, kuna Kersti atna ette ruttas ja jalajase kahjurdemuga celtulewat etendust kuulama ja waatama jäi.

Mihkel läks tüdrukute kambri ukse ette ja põrutas sinna pihta.

Kas tei, koradi lehmad, magatade poisisti sii jees! Küll ma teid rampu õpetan! Tefte utš lahti!“

Mats wiib külameestele jõulukringlid.

Seesolijad ehmatasivad. „Iga tuli, isa tuli!“ hädaldasivad tüdrukud. Poisid aga olivad julgemad ja arvasivad, et „mis ta ikka võib teha.“

„Tehke, koradi hinged, üks lahti!“ hüüdis Mihkel ja andis jalaga veel mehise hooi vastu ust, mis selle tõttu ise haagist lahti läts.

„Ah tei rambad! Või üsna paaritate sii sees! Katstuge, et tei, raiped, oma kodarad siit kaotate!“

Ja püüsihik Mihkli käes.

„Mis ja, koradi wafit, tahad?“ urises Madu Peeter, kes teistest julgem oli. „Miga mei pole soole paha tein'. Tääd küll noorte inimeste asja!“

Niisugused sõnad äritasivad Mikhlit.

„Või ma wafit, või ma wafit! Oh tule ühija forat! . . . Ai, waene, ai ma seda sedamoodi . . . Ma sind wallamajasse . . . Ma sind lohtu . . . Kas ja ramp kaod siit äe! . . . Sa sii pulliks . . . Küll ma, küll ma . . . Kallis püha!“

Mihkel teerutas püüsihik, külaline aga märkas, et asi halwaste minna võib, kahmas tuue ja müüsi, ja hakkas saapaid jalga tõmbama.

„Oh teie koradihinged,“ kätas Mihkel edasi: „Õb läbi longite mööda küla, nüüd süa! Kas mina pean teie lapsi söötma hakkama! . . . See hanna alla!“

Mõlemad poisid kadusivad.

„Ah teie jaatanad,“ urises Mihkel: „teie, lehmad, ai muista ka üksi magada . . . Saats aga poisid! Küll ma teie otjad kihlema panen! Kas pole häbe ka? Teiejed inimesjed magawad. Tei mürate poistega. Kaswata lapsi päele — nüüd ai anna õbrahu ka änam . . . Jõulupühade aeg — tahaks ta wehe puhata — ai saa wa liiside pärast!“

Tüdrukud waitisivad ja Mihkel läts sülitades välja.

„Kas lätsid äe?“ küsis Kersti, kui wanamees uueste sõba alla pugēs.

„Kadusid, forabid, mis wingus. Miga Jürna Mihkel nende narrida pole. Ma sii ikka veel pere-mees. Peeter, see ja teise hing, ütles, mina wafit. Mi, waene, äi ma jeda jäta. Küll ma ta veel wallamajasje!“ . . .

Uneingel laotas oma kaitswad tiiwad Mihkli ja Kersti woodi üle . . .

Wähe aja pärast tulivad poisid tasakeste kambri ufje taha, lõgistastwad natute ja uks tehti lahti . . .

Sati hautus, et mets müras, Mihkel aga ma-gas diglast pühade und . . .

Mart Möru.

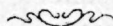

Jõulupuu.

Jõulupuu ees rõemul seisab
Töomes oma perega.
Lastel rõem nüüd filmist paistab —
Paneb filmad särama.

Jõulupuu ees teiste rõemu
Waatab töomes mõteldes,
Eest tal wiimne kopik läinud
Jõulukunste ehtides. . .

Kandpea.

Ütles.

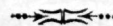
„Küll on wisa hing sees, nagu kas-sil,“ ütles „Saarlane“, kui üleaedne „Hääl“ mitmekordse materdamise järe-le ikka jälle elusse ärkas.

„Meil tuleb abi Ere käest,“ ütles Tõllasepp, kui ta oma „Rahwalehe“ „Elu“ Wiljandi wäljaandeks ümber moo-nutas ja lehe hinda 50 kop. wõrra ker-gitas.

„Palju kisa, aga wähe willu, nagu wanapagana sea niitmisel,“ ütles Talu Taawet, kui ta ajalehest põllupanga tegewusest luges.

„Küll on aga need mehed ruma-lad,“ ütles Üti Leenu kaewust wett winnates, „teinud kaewu otseti maa sisse; oleksiwad wõinud teise küliti teha, siis oleks hoopis kergem wett wõtta olnud.“

W. Proletarlane.

Paruni herra: „Kuule sina, Luiga! Kudas tohtima sinu nüüd meid wastu agiteerima? Kas sinul mitte sugugi see dankbarkeit ei olema? Sina sööma ju küll see meie leib, kui sa see „Ristirahwaleht“ toi-metama!“

Luiga: „Palun paruni her-rat alandlikult, nüüd söön ma ühisuse leiba ja laulan nende laulu. Kui aga saksad mulle 200 kuus annaksiwad, tuleksin kohe teile „Beobachterit“ toimetama! Sest ma palun armuliste sakste eest igapäew oma südames ja kõige oma perega Jumalat!“

Jõulu pildid.

I.

Ta hoolas ametnik — kes tahaks
Küll unustada sarnast meest —
Ja terve tuhat „saiarahaks“
Tal anti agaruse eest.

Nüüd kaunil jõulukuuse walgel
Ta seisab keset omakseid,
Ja rõemust sätendawail palgeil
Nad laulwad jõulu-hümnuseid

Nad kiitwad Jeesust, kesse armust
Tuln'd ärapestjaks ilmale,
Ja häwitanud elukarmust
Ja toonud õnne kõigile . . .

* * *

Must, kurb ja pime on see urgas,
Kus istub murtud tööline;
Tal naine, lapsed nutwad nurgas:
Neil pole süüa midagi.

Mees ilma tööta kaua aegu,
Nälg ammu majas peremees;
Ja kallid pühad käes on praegu —
Mis ütleb waestel süda sees?!

Kas nendele ka, nii kui muile,
Peaks peastja sündin'd olema,
Kes koormatuile, waewatuile
Nii palju töötas pakkuda? . . .

II.

Uhke lossihoone aknad
Walgustud on üleni.
Seespool pühitsewad saksad
Jõulu-õhtut suureste.

Wahutaw schampanjer woolab
Klaasidesse waheta;
Nooredherrad, peened preilid
Wiitwad aega tantsuga.

Wanad herrad ist'wad lauas,
Tühjendawad klaasisi.
Pidulikus waimustuses
Kõneldakse, naerdakse.

Lossiherra uhkusega
Räägib wägitegudest,
Mis ta nime kuulsaks tõstnud
Rahustuseaegadast

„Selle uhke orjarahwa
Kange kaela murdsin ma;
Ei nad wist küll eladeski
Julge enam piiksata.

Ausaste ma maksin kätte
Kõigil' jultunutele,

Kes kord julgesiwad panna
Meile ette nõudmisi!

Kuis nad walus, nagu ussid,
Wingerdasiwad mu eel!
Tõeste, herrad, sarnast lõbu
Maitseb harwa rüütlimeel!“

Kõnelejal' jagatakse
Kiitust osaks rohkeste,
Wahwa mehe terwituseks
Klaasid kokku löödakse.

Pidumüra lossi saalis
Wältab suure walgeni:
Joodakse ja möllatakse
Kuni jõuetuseni . . .

* * *

Külades on samal ajal
Mitmes majas lein ja nutt:
Meeleheitel murdwad käsa
Waesed ohwrid, õnnetud.

Lesed naised, waesed lapsed
Ahastawad waluga,
Kellelt nende toed ja toitjad
Riisunud on armuta.

Külm ja nälg neil jõuluwõeraks,
Tühjus hinge seltsimees,
Troostita ja lootuseta
Terwe tulewik neil ees . . .

III.

„Au Jumalale kõrges ülewal,
Ja maa peal rahu, heameel rahwastel!“
Nii kõlas wõimsalt õpetaja suust,
Aukartusega täites kogudust.

Siis järgnes pikem kõne sellele,
Kuis Lunastaja sündin'd ilmale
Nii suures wiletsuses, waesuses:
Kesk loomalauta, jäme põhu sees.

„Seepärast, armsad, pange tähele:
See olgu teile märgiks kõigile:
Ei waesust tohi keski põlata,
Waid õnnis see, kel osaks antud ta!

Kes kannatawad puudust, nälgagi,
Need jäägu selle juurde rahule
Ja ärgu igatsegu paremat,
Sest see on jõledus ja raske patt.

Meil' Lunastaja ise näitas siin,
Et inimese osa rist ja piin;
Kes kannatuses ustaw surmani,
See pärib elukrooni wiimati! . . .“

Pead norus ohkasiwad kuulajad,
Ka mitmel nähti silmis pisarad:
Wist wõis see süü neil hinge rõhuda,
Et nurisenud olid eluga.

Oh, kahjuks polnud näha võimalust
Neil kõneleja maja sisemust:
Sealt oleks aan'd nad selge tõenduse,
Et „parem elu“ patt ei olegi.

Siin oli toredust ja küllust koos,
Kui nõialossis ennemuistses loos;
Laud oli kaetud maiusroogadest
Ja ootas kärsitumalt peremeest . . .

IV.

„Nad kihutavad täis hullustust,
Kas jää wõi hobuste jalgu;
Nad sõidavad mööda täis toredust,
Ei waade sind vaatama walgu!“

Nii sõnades silmitseb saunamees
Teel sõitjaid, kes mööda t'ast tött'wad,
Ja kurwad mõtted peaju sees
Tal tahtmatalt aset wõtwad.

„Nüüd sõitwad nad kiriku palwele,
Sest kallis püha ju täna,
Kuid keski ei hüüa: „Hei, wanake!
Ehk oled wast wäsinud sina?“

Eks istu korraks ka saanile —
Tee jala on käia wisa
Me' Kristuses wennad ju oleme
Ja lapsed, kel ühine isa!“

Ei midagi sarnast sull' lausu „wend“,
See oleks ju alandus talle:
Ta peab nii uhkeks ja suureks end,
Sa kaalud liig madalale! . . .“

Ja ohates komberdab edasi
Ta aeglasel, wäsinud sammul;
Teed kiriku juurde weel rohkeste,
Ja wanus teeb raugemi-t rammul'.

W. Proletarlane.

Pühade õnnesoovid.

Pühade puhul avaldavad sõbrad ja tuttawad
üksteisele õnnesoowisid. Ostetokje kolmekopitalisi ja
kolmerublalisi kaarta, kriipseldatalse neile adressid
peale ja nimed alla, ning postiametnikud jaadawad
nad üle ilma laiali . . . Riisuguste kaartide saat-
mine olla seltskondlik kohus . . .

„Meie Matsil“ on terve trobikond tuttawaid,
kes piftifilmi tema poolt pühade õnnesoowisid oota-
wad. Tahats „Mats“ neile kõigile kaartisid saata,
siis puutuksiwad ta näpud peagi rahapunga põhja.
Sellepärast soowib „Mats“ oma tutvuskonnale awa-
likult, kõikide kuuldes, õnne . . .

Wanaste seisus Pärditu Andres „Matsi“ sõp-
rade seas esimesel kohal. Et ta aga oma seisupai-

galt lahtunud on, siis ei tea meie temale muud soo-
wida, kui et teatav uus ühifus Pärditu karwu nii-
jama osawaste kujuk, nagu Pärditu ühifuse julgi
katus. Kestku Andrese õnnepäewad niisama kaua,
kui kollase ja walge liblika eluaeg ühtekokku wältab.

Andrese ajemel seisab nüüd wa' Luigelaos.
Argu ta hertsogi kooti kandes nii pea nõrkegi;
„Mats“ soowiks wäga, et ta ikka jõulupühad weel
üle elaks. Kui pankrot pärastpoole ta kõri kokku
kujub — noh, ega siis „Mats“ talle appi minna
wõi. „Müüdawa talendi“ juures meie Samaria
mehe kohuseid ei täida!

Wa v. Bitter ootab kah — juu ammuli peas
— õnnesoowi. Pitendagu taewataat ta elupäewi,
andku aga ta wanamehe mõistusele jätku ja tartu-
sele liija, et ta oma rumala peaga enam „koošolekuid“
kokku ei kutsuks, kus kergeste jeda haiguit wõib jaada,
mida Ladina keeles „naerukrampismus'eks“ kut-
sutakse . . . Eht Isand aitab ja hoiab!

Piftkuiwad ja Kärsapannid ootawad oma osa.
Argu nende wara wähenegu ega rahajalwed tühje-
negu, kui nad wähegi ajaga ühes sammuda püüat-
siwad. (Seda wiimast meie siiski ometi ei looda.)
Jääwad aga oma senistele tagurkrujeradadele, siis —
ma pean parem pool suud finni.

Siis Tarafann. Paisugu ta paled ja õitjegu
ta põsed, nagu kase ja poole järgulise trahteri „puh-
wetiku“ kõht . . . Argu ta terwel pühade ajal
selget päewa nähku! . . .

„Isamaa“ mehed . . . Nemad saawad ehk
sakte käest pühadets „nagradat“ . . . Õstku nad
jelle eest heaste õdõri ja o-des-koloni ja wõidufu enefe
lehetese seest ja wäljastpoolt siisje. See kaotats raipe
haisu ja lehel oleks ikka õige saks hais juures . . .
„Mats“ kingits neile omalt poolt klaasikese lõhnaõli,
aga mehed asuwad meist eemal, ja meil ei ole wõi-
malik postiraha maksta . . .

„Sabapolitika“ meestele Pärnus ja Wiljandis
soowitame, et nad ka pühade ajal ikka paremale
poole hoiaksiwad. Sest wanarahwa tark sõna ütleb,
et pahandust tulla, kui kassi sabaots pahemale poole
sihib. Hoidku aga mehed, et nad „peaga“ kokku ei
põrkas, jee käiks kõigi loodusejeaduste wastu . . .
Isegi mitte siis, kui neil pühade tõttu wäikene „kilk“
peas on.

Koortele Eesti kirjastuue-ühifustele, nagu „Wal-
gus“, „Kultura“, „Edu“, „Teadus“, „Mõte“, „Koor
Etu“ jne. soowib „Meie Mats“ pühiks head figine-
misewõimu. Sünnitagu nad uusi wendi ja õdesid,
poegi ja tütreid. (Kõrwalistele isikutele tähendame,
et wendade ja õdede sünnitamine meie kirjastuue-
ühifuste patenteeritud monopol on.)

Parunitale ja pastoritele soowib „Meie Mats“
magusat pühadeund ja ilusaid unenägusid. Wiigu
uneinglid neid kaugemasje ja lähemasje tulewikku,
näidaku neile esimese õõ õigust ja kase külge sidumisi.

„Meie Matsi“ sõpradele aga, kes meiega enam
wõi wähem aega käsitäes käinud on, „Matsi“ meele-
mõlgendustest lõbu tundnud ja tema mõtetest ning
püüetest lugu pidanud, jurume soojalt kätt ja soo-
wime neile kõiselt

rõemsaid pühi!

Mart Mõru, „Matsi“ ilentär.

Jõulurõem.

Jälle kuulutavad kellad
Patusel' maailmale,
Et on tulnud jõulupühad,
Rõemupühad - kõigile.

Jõnn üürikambrikeses,
Kitsas, niiskes, pimedas,
Vaatan nullitsale, kussa
Jõulurõem on hiitgamas.

Küll ei ole minul panna
Jõulukunste põlema,
Ega või ma uhtustada
Rikkalt kaetud lauaga.

Siiski kallist jõulurõemust
Pole ilma minagi:
Mul on - nagu kohe näete -
Lõbu üleliagi.

Mul on lõbu läbi akna
Näha uhtet jõulupuud,
Mis sealt naabri herrasmajast
Kõdistab nii filmi, suud.

Raerwad näod ja süüand palged
Paištivad pidulanasta,
Maitst'wad road ja peened napsid -
Eks see waadet rõemusta?

Siis veel möödasõitwaid faksu
Wõin ma wabalt waadelda,
Kesse tõtt'wad - haaremisse
„Jõuluõndsust“ maitsema. . .

Ma võin näha, kudas hulgab
Toreduses ujuwad,
Kuis nad ahnelt tühjendawad
Jõulurõemu karikat.

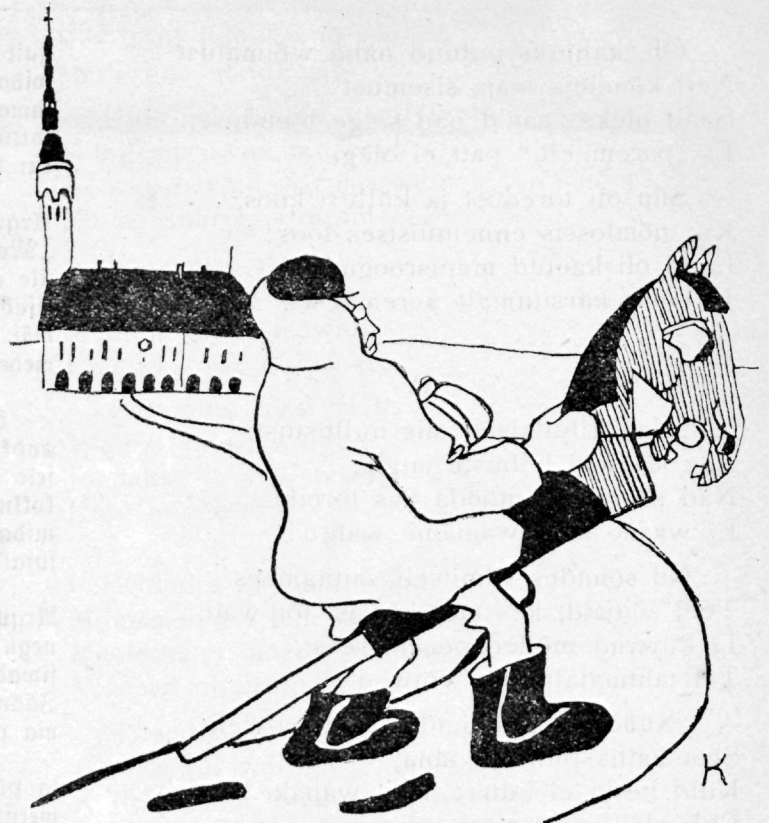
Mul on luba näha, kudas
Kuld ja hõbe woolawad,
Eht mul enesel küll pole
Taskest ainult kopikat.

Jah, ma tohin filmitsema
Kõike seda külluses,
Mis mu oma elust seisab
Otsatumas kauguses.

Eks see ole arm ja heldus
Minul' patusele siin,
Kelle alaline osa
Selge kannatus ja piin?!

Ja see õnnis lõbutunne
Täidab hinge otsani,
Olgugi, et kõht mul nutab
Nälja pärast waljuste. . .

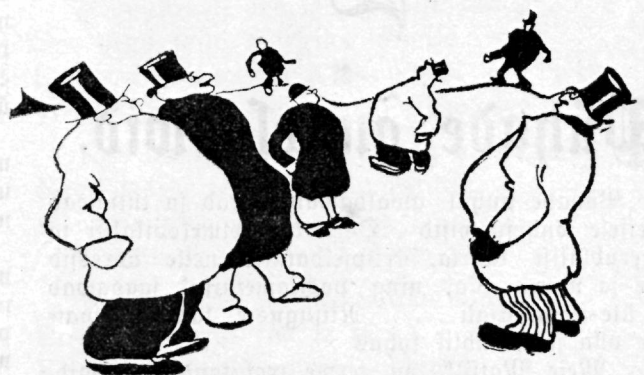
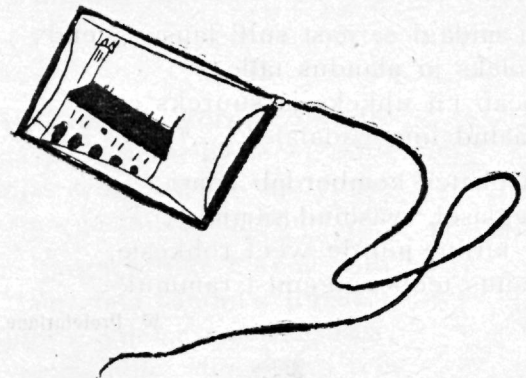
W. Proletarlane.

Von Bitter hingest ihaldab:
Saaks Eesti mehi võita!

Tal' Mats näüd ratsu annetab -
Wõib seega sõtta sõita.

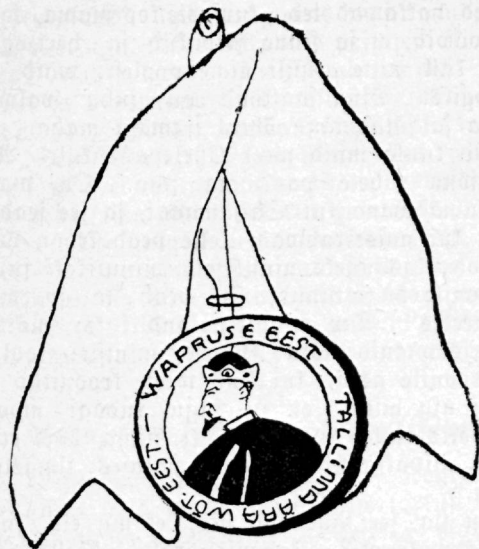
Tallinna sakste tuulelaew.

S a k s' a' d: „Oh, Donnerwetter, pael minema katki!
Kes püüdma veel selle kinni?! Ei aitap ka wist enam
kuuglidega waalimine! . . .“

Dr. Luigale Nuustaku hertsogi poolt Tallinna ärawõitmise eest.

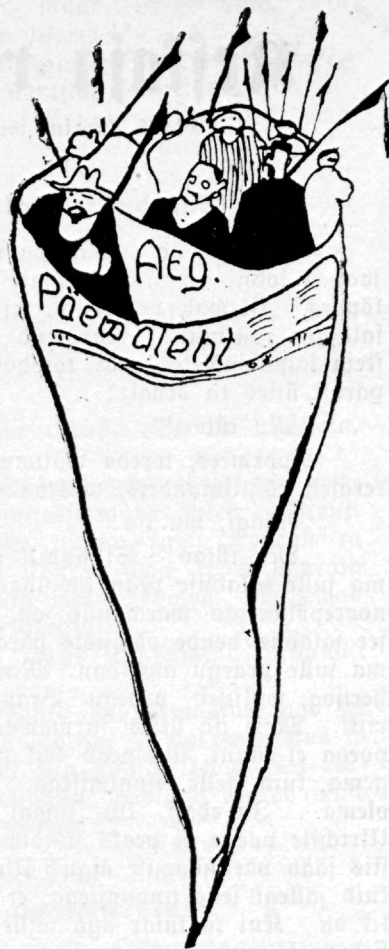
Küll iga walitseja truudust hindab
Ja wahwust, plaanilikkust, agarust,
Mis alamatest keegi üles näitab
Ning tänust awaldataks' tunnistust.
Me' hertsog Jaan, eks temal nurja läinud
Siin, Kilulinnas, wõitu pärida.
Kõik seda doktor Luiga walmis teinud —
Ta Tall'anna wõitis ilma sõjata.
Kas wõib siis hertsog unustada seda,
Mis doktor tema riigil tulu toon'd?
Ei! Südamlilikult tänab teda,
Ja palgaks ordeni on kinkind ka.

Tallinna ERE-lastel jõulukink Tartu wendadele.

Küll oli walus lahkuda
Kord ERE-lastel Tall'nnast,
Neil lüda kippus lõhkema
Ja piisar weeres ilmast.

Nüüd ajad järsku muutunud:
Su ERE-l Tall'nnas peela.
Ja rõemu piisku walanud
On Tartus ERE ila.

Eks Tall'anna wennad
tunnwad,
Kus poole lüda rühib —
Nad Tartu kingi laadawad,
Mis ERE lauda ehib.

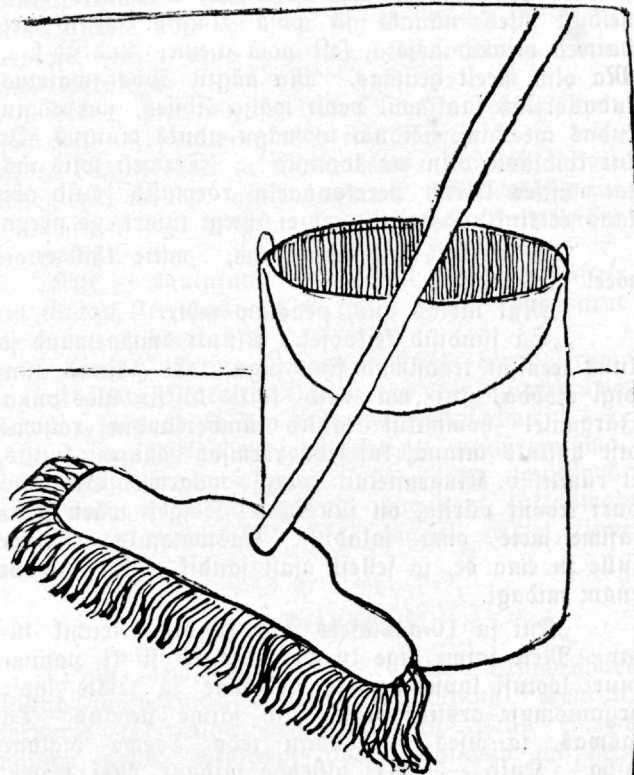

Jõulukingiks Kilulinna söögipoodidele.

Räbala-Hansu⁷ pühadeaegne wõersilkäik.

Wiimasel ajal on inimesed nõnda pööraseks läinud, et nad kuradi tahawad troonilt maha tõugata — teda maha salata. Räbala-Hans on see mees, kes „Wanapoisi“ olemasolemise eest advokadina wälja astus ja tema eluõigust kaitses. Ega siis wa tühi na' tänamata ole. Pühade ajal tuleb ta Hansule järele ja wiib wiimase oma juurde wõersile

Teatawaste pole meie söögipoed ammu enam seda toimetust näinud, mida küürimiseks nimetatakse. Wõib olla, et wee ja luua puudus selle juures põhjuseks on. „Mats“ tuleb oma heldest südamest söögipoodnikkudele appi ja kingib nendele pühadeks ämbri weega ja pörandaharja.

Kestaja roman.

Mark Twaini järel. K.

I.

Saladuse avaldamine.

Oli pime öö. Wägewa rüütli v. Klugensteini wanas lossis walitses sügaw rahu. 1222. aasta lõppes. Ülewal, peatornis, wilkus tuluke. Seal oli salajane rääkimine. Kardetud rüütel von Klugenstein istus mõtetes oma toredas toolis. Mõne aja pärast ütles ta õrnalt:

„Mu tütar!“

Noormees, toreda wälimusega, peast jalgadeni terasest rüütlimundris, wastas:

„Räägi, mu isa!“

„Mu tütar! Silmapilt on kätte jõudnud, kus ma sulle saladuse pean avaldama, mis sind ju terve noorepõlwe-aja waewanud on. Sellepärast tea, et see saladus nende põhjuste pärast pidi sündima, mis ma sulle praegu avaldan. Minu wend Ulrich, suurhertsog, walitseb praegu Brandenburgi suurhertsogiriiki. Meie isa ütles surmawoodil, et kui Ulrichil poega ei sünni, siis peab kõik pärandus minule langema, kuid selle tingimusega, et mul poeg peab olema. . . Ja edasi, kui Sumal tahab, et mulle ega Ulrichile poega ei peaks sündima, waid ainult tütre, siis jääb pärandamise õigus Ulrichile, s. o. ta tütrele, kuid jällegi selle tingimusega, et ta puhast ja wooruslik on. Kui ta tütar aga milleski asjas efsinud on, siis peab minu tütar troonile astuma, nimelt siis, kui ta nimi weel aus on. Ja waata, mina ja minu abikaasa palusime ärdaste Issandat, et ta meie wastu heldust üles näitaks ja poja kingiks. Kuid meie palwed oliwad asjata, sest poja asemel sündisid sina. Ma olin meelt heitmas. Ma nägin juba waimus, kuidas rikas saak mul peost wälja libises, ma nägin, kuidas meeldiw, nõiduw unenägu uduks muutus. Ja kui kindlaste olin ma lootnud! . . . Terwelt wiis aastat maitstes Ulrich perefonnaelu rõmuseid, kuid abikaasa ei kinninud talle weel ei ühtegi tütarit ega poega.

„Mitte kõik! hüüdsin ma, mitte kõik ei ole weel kaotatud!“

„Mul tärkas uus, peastaw mõte.

„Sa sündisid leikõõsel. Ainult ämmaemand ja kuus teenijat teadsiwad sinu jugu. Ei läinud tundigi mööda, kui ma neid kõiki käsksin üles puua. Järgmisel hommikul tahtis ümberkaudne rahwas otse hulluks minna, kui seda rõemjat sõnumet kuulis, et rüütli v. Klugensteinil poeg, wägewa Brandenburgi trooni pärija, on sündinud! Kõigest wäest warjastime meie oma saladust. Kaswatajaks wõtsime sulle ju ema õe, ja sellest ajast saadik ei kartnud me enam midagi.

„Kui sa 10-aastaselt said, sündis Ulrichil tütar. Meie saime õige kurwaks, kuid siiski panime juuri lootusi lapsehaiguste doktorite ja teiste lapse organismuse arstide peale, kuid saime petetud. Ta kaswas, ta õijes. . . Tabagu teda Taewa õiglase wiha! Kuid — see ei tähenda midagi. Meie teame, et õigus on meie pool, sest, hahaha, sest — kas meil siis poeg ei sündinud? Ja kas ei ole meie poeg tulewane hertsog? Meie kallid, palawaste armastatud Konrad? Ja, minu tütar, ehk sa küll juba 28-aastane ja naisterahwas oled, kuid sa kandsid alati Konradi nime!“

„Nüüd on tund kätte jõudnud. Teg on armuheitmatast oma raskest käd minn wenna peale pannud: ta läheb päew-päewalt iffa nõrgemaks. Walitsenise mured hakkawad teda kurjaste koormama, mispärast ta soowib, et sa sinna sõidaksid ja hertsogiks jaaksid, ehk küll mitte ainult nime poolest, waid tõsiselt hertsogiks. Sinu saatkond on juba walmis, mu laps, ja sa jätab täna õhtul ilamaja maha.

„Nüüd kuula mind weel tähelepanelikult. Ära ühtegi mu sõna tähele panemata jäta. On wana seadus, niisama wana kui Saksamaagi, ja see seadus käib nõnda: kui naisterahwas, kelle pead kroon weel ehtinud ei ole, kas üheks ainufejeks minutiksfi juurhertsogi troonile on istunud, siis peab ta jurema! Pea seda meeles! Tee ennast alandlikuks; mõista kohut ja kariista, kuid istu esimese ministri toolis. Ära enne troonile astu, kui sind weel kroonitud ei ole. Ma ei usu mitte, et ju jugu kudagi moodi awalikuks mõiks tulla. Kuid siiski püüa õige ettewaatlik olla, niipalju kui see meie patujes ilmaelus wõimalik on.“

„Minu isa, see tähendab siis, et mu elu siimaale puhast wale oli? Ja mispärast? Sellep. et pettusega minu täieste ilmsüüta täditütre käest seaduslikka õigusi ära kiskuda? Halasta mu peale, isa, oma tütre peale!“

„Wait lollike! See on see palk selle hiilgawa tulewiku eest, mis ma sulle muretseja tahtsin? Wannun oma õndja isa põrmu juures, see filmaweega awaldatud faastundmus ei sünni minu meeoluga kokku. Silmapilt kasi hertsogi juurde ja hõia ennast, kui minu plaanidele ja ettemõtetele wastu hakkad töötama!“

Keist jutuajamise näitustest on täieste küllalt. Meie wõime juba arvata, et juuremeelse neiu piisa rad ega palwed midagi ei aidanud. Ei tema ega keegi teine ei wõinud wana rüütli kiwistanud hinge liigutada.

Ja õhtul langesiwad lossi wärawad Konradi järel kinni, kes raske südamega tundmata tulewikku astus. —

Kui tütar ära oli sõitnud, wajus von Klugenstein sügawatesse mõtetesse. Wähe aja pärast põõras ta oma abikaasa poole:

„Armas naise, meie plaanid hakkawad täide minema. Kolm kuud on sest ajast juba möödas, kui ma kawala ja ilusa krahwi Dezzini Konstantia, wennatütre, juurde jaatsin. Kui ta asti nurja lähed, siis on jaatus meil teadmata; kui ta aga eesmärgile jõuab, siis ei saa mingi asi enam ilmas minu tütarit keelama wähemalt hertsoginats saamast, kui mõni must wägi teda hertsogiks ei luba saada!“

„Mu süda on õige tumedaid aimamisi täis, kuid siiski loodame, et kõik hästi lõpeb.“

„Ole wait, oh naine! Las mustad waresjed waakuda häda ja õnnetust. Mine sina woodisje, maga ja näe Brandenburgist ja hertsogi wägewusest und!“

II.

Pidu ja pisarad.

Kuus päewa pärast neid sündmusi, mis minewas peatükis kirjeldatud, oli Brandenburgi pealinn Konradi sinnajõudmise puhul sõjarietus rüütliid ja sõjamehi täis, ja igast uulitsast kostiwad truude alamate rõemuhüüded.

Wana hertsogi süda paijus rõemust, sest Konradi tore kogu meeldis talle juba esimesest filmapilgust saadik. Hertsogi lossi kõrgeb jaalid tihawad

fojakondlastest, kes südamlikult Konradi termitasivad. Kõik paistis nii rõemus ja palju õnne töötaw olevat, et Konradi furb meel kordkorralt kaduma hakkas ja õnnelikule tundmusele maad andis.

Kuid lossi ühes kaugemas toas sündis koguni teistjuguine lugu. Kuna all istus prinsejs Konstantzia, hertsogi ainuke tütar. Ta filmad olivad nutmisest punased ja paisteranud. Ta oli üksi. Mõne aja pärast taffas ta uueste nutma ja waljuste kaebama:

„See põlatud Dezzin sõitis ära, pani meilt plehku! Ma ei tahinud seda efsioija uskuda, kuid oh jee on tõde, tibe tõde! Ja kui palawaste armastasin ma teda! Ma julgejin teda armastada, ehk küll teadsin, et isa meie abielusje astumiseks luba ei anna. Ma armastasin teda, kuid nüüd wihtan, wihtan teda kõigeft hingest! Oh, mis saab minust? Ma olen kadunud, kadunud, kadunud! Ma kaotan mõistuse!“

III.

Asjaolud lähewad keerulisemaks.

Mitu kuud läksiwad mööda. Konradi ei wõidud küllalt liita ja ta walitsemise tarkust imestada. Kõik olivad ta alandlikust meeleft ja õiglastest kohumõistmistest oise waimustatud. Warsti andis hertsog terve walitsemisewõimu ta kätte ja kuulas uhke rahulolemisega ainult pealt, kuidas ta aujärjepärija esimese ministri toolilt uusi seadusi wälja andis. Siinene, seda üleüldise armastuse, auandmise ja rufusega ümbrihetatse, ei wõits mitte õnnetu olla, kuid Konrad oli õnnetu. Ta pidi kahjatusega nägema, et printsesi Konstantzia jüda teda armastama hakkas. Terve ilma armastus oli talle kojutuseks, kuid printsesi armastus — kõige suuremaks hädaohuks. Ja peale selle sai ta aru, et hertsog heameelega oma tütre tundmuste peale waatas ja juba abielust unistas. Iga päewaga kadus furbus printsesi näolt, iga päewaga läks lootuse fiir ja filmis heledamaks, ja wiimaks wõis teda naeratamasti näha. Konrad oli täieste pörutatud. Ta needis ennaft sellepärast, et oma sisemisele tungile järele andis ja oma sugust inimese juures siis osawõtmist otsis, kui ta lossis weel alles wõeras oli, kui ta furb oli ja taastundmust tarwitas, mida ainult teise naisterahwa poolt wõib loota. Ja waata, ta hakkas onutütreft ennaft eemale hoidma. Kuid jee tegi asjaloo weel pahemaks: mida wähem ta printsesiga ennaft kokku andis, seda rohkem piüdis jee tema jeltfi. Efsioija imestas jee teda, kuid hiljem tegi tõsijelt rahutuks. Konstantzia käis nagu wari tal alari jarel, oli jee õhjel ehk päewal. Paistis, nagu ei wõiks ta seda filmapilku ära oodata, mil Konrad temaga abielu jälme seob. See imestas teda ja pani arwama, et fiin mõni saladus on.

Seda ehk teist wiisi pidi jarnane seisukord tingimata muutuma. Hertsog hakkas täie arusaamatusega seda tähele panema, mis ta ümber sündis. Waene Konrad, hirmust ja südamewalust piinatud, läks nii kõhnaks, et teda enam aragi tunda ei wõinud. Ükskord õhtul, kui ta oma tubadest wälja tuli, pani Konstantzia tal tee eest kinni, wõttis ta mõlemateft käest kinni ja hüüdis: „Miks hoiad ja minu eest kõrwale? Mis olen ma sulle teinud, mis ma paha ütelnud, millega olen ma ennaft sinu ees süüdlasjeks teinud, et ja minu jeltfi ei taha? Warem waatasid ja heameelega minu otfa, kuid mispärast nüüd enam mitte? Oh Konrad, ära põlga mind, halasta mu piinatud südame peale! Ma ei wõi enam waikida, u a tunnen, et waikimine mind tapab, ma armastan

find, Konrad! Müüd, kui tahad, põlga mind, kuid neid jõnu widin ma sulle üttema!“

Konrad seisis liikumata ja sõna lausumata. Uhe minuti kahtles Konstantzia, kuid siis löi ta filmis meeleto rõem löffele. Konradi waikimisest oma moodi aru saades langes ta jellele laela ja hüüdis: „Ma näen, et jüda su jees räägib, ma näen jeda! Sa wõid mind armastada, ja tahad mind armastada! Oh üttele, et ja saad mind armastama, üttele ometi üks sõnagi, minu ainuke, minu piirita armastatud Konrad!“

Konrad oigas waljuste. Surnukahwatus kattis ta nägu; terve ta keha wärises nagu haawaleht. Üksijelt tõukas ta printsesi enesest eemale ja hüüdis meelt heites:

„Sa ei tea, mis ja nõuad! See on wõimata, jee on mõistufeta!“

Ja jelle järele jooksis ta nagu furbategija ära, wotamatuseft uimast printsesi maha jättes. Minuti pärast hakkas jee ärdaste nutma, kuhu Konrad ta maha oli jätnud, kuna Konrad oma toas piisaraid walas. Mõlemad olivad meelt heitmas. Mõlemad nägivad oma hukatuse lähedust.

Mõne aja pärast tõusis Konstantzia pikkamisi pästi ja ütles:

„Hirmus! Ta tõukab mu armastuse just sel filmapilgul ära, kui ma looifin, et mu armastus ta faredat jüdanft liigutab! Ma wihtan teda! Ta tõukas mind eemale! Misjuguine häbi, ta tõukas mind enesest nagu koerapoja eemale!“

IV.

Hirmus awalikufstulek.

Reg lendab. Hea hertsogi tütre nägu katfiwad jälle furbtusepilwed. Keegi ei näinud teda enam Konradi kõrwal. Hertsog furbwastas. Kuid Konrad hakkas uueste kojuma. Ta filmad olivad jälle täis elurõemu ja ta ajas walitfufe asja kordkorralt kaswawa tarkusega.

Mõne aja pärast hafati lossis saladuslijelt jofistama. Sofistamine läks ifka waljemaks ja laiemaks. Lossist kanti ta linna, kuna ta linnast terwet hertsogiriiki mööda laiaili lagunes. Mis rääkis jee jofistamine? Aga waat' mis: „Printsejs Konstantzia jai emaks!“

Kui jee kuulujutt kuni rüütli von Klugensteinini ulatas, keerutas jee 3 korda oma raudkübarat pea kohal ja hõiskas:

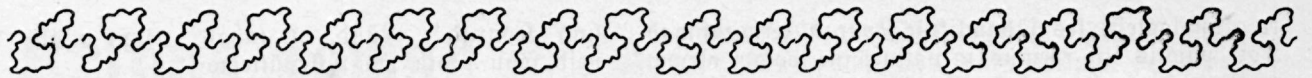
„Hurra, hertsog Konrad! Müüd hertsogifroom su käest enam ei peaje! Dezzin täits hiilgawalt oma ülesande ja peab ka hea tasu jelle eest jaama!“

Ja ta hakkas ise seda sõnumet laiaili laotama, mi'e tagajärjel ta alamad kaks päewa laulfiwad, tantfiifiwad, ilutulefiid tegiwad, sõiwad ja lakkufiwad mis hirmus, mida kõik uhke, õnnelik rüütel kinni maksis.

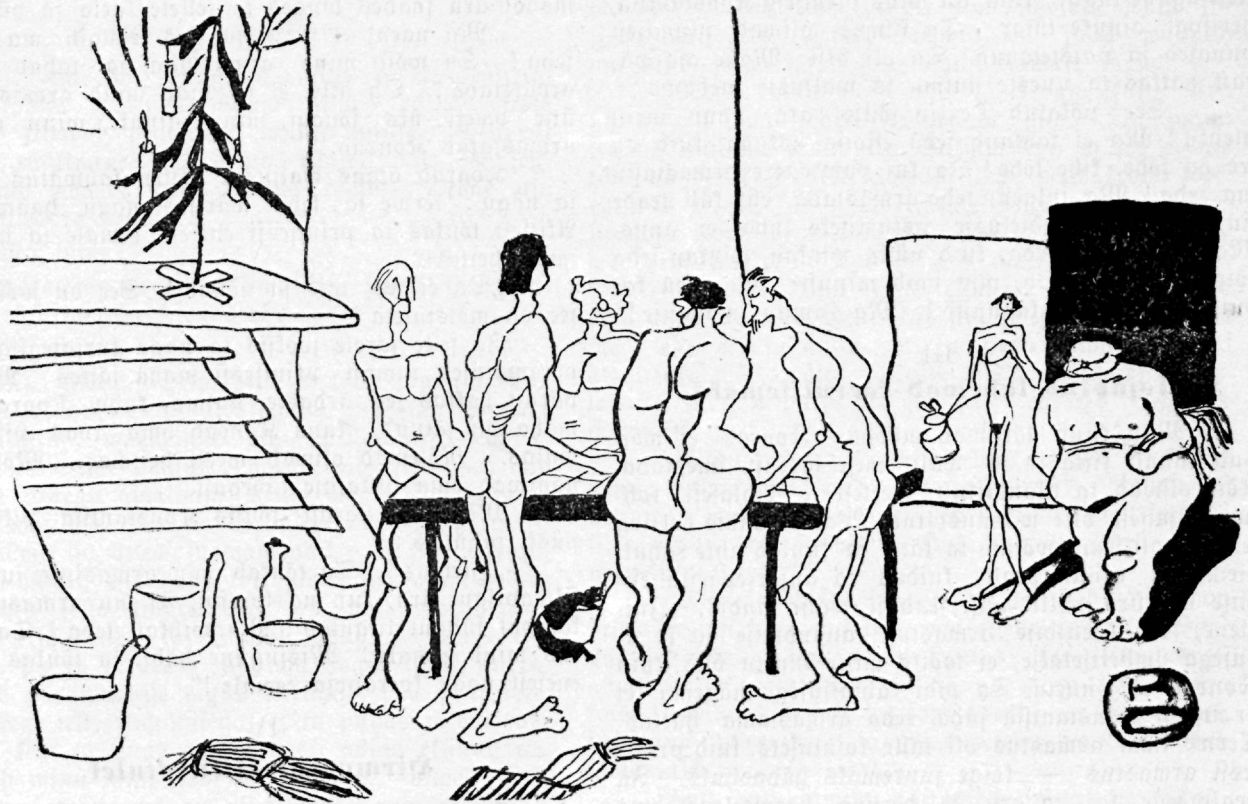
V.

Kole katastrof.

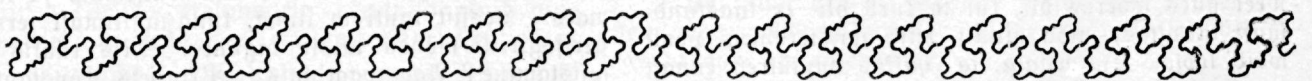
Kohtupäew jõudis kätte. Kõik Brandenburgi rüütliid ja parunid olivad kokku tulnud. Konrad, purpuris ja walge nirgi nahtades, istus esimese ministri toolis. Mõlemal pool istufiwad tal peafokhtunikud. Wana hertsog nõudis waljuste, et ta tütre üle armuheitmatali kohut peab mõistatama, kuna ta ise saatufe hoobi mõjul woodisje pidi heitma. Ta päewad olivad loetud. Konrad palus teda, et ta teda efsinud onutütre üle kohumõistmiste kohustu-

Tallinna „loti“-mehed.

Tallinna „loti“-meestel pole enam õõl ega päewal rahu: ilmast-ilmast istuwad nad mängulaua taga. Pühade-laupäewal peawad nad aga ometi natukeseks ajaks oma armsast tegewusest lahkuma, et sauna minna, sest kudas sa ikka musta ihuga pühi wastu wõtad. Werest nõrguwate südametega lahkuvad nad lotolaua tagant. Matsil on kaastundlik hing: ta hala-tab „loti“-meeste hingepiina peale ja seab nendele ka sauna lotolaua üles. Lawal põleb jõulupuu, wiinapudel on lawa all ja wihtlemise wah-aegadel wõiwad mängijad oma kirge unustada.

sest wabastaks, just kui ripuks ta oma elu selle kül-les, kuid kõik jäi asjataks.

Kõikidest kohtunikudest oli Konradil kõige ras-tem tundmus südamel. Kõige õnnelikuma tundis von Klugenstein enese olewat. Pärast seda, kui he-rolbid kohtu pealehakkamist oliwad kuulutanud ja teised worminõudmised täidetud, küsis peakohtunik:

„Kaebealune, astuge lähemale!“

Printsejs astus lähemale. Peakohtunik jattas edasi:

„Kõrgeste sündinud printsejs! Peakohtuniku- dele on kabus sisse antud ja töeks tehtud, et teie kõrgus väljaspool püha abielu ühele lapsele elu olete andnud. Meie wana seadus karistab niijugust eeskimist surmaga, välja arwatud üks juhtumine, mis teile teie kõrgeste austatud kästijast, tema kõrgusest, walitsejast hertsogist Konradist pühalikult teada antakse.“

Konrad tõstis kaheldes walitusekeppi. Ta süda fiskus kaastundmusest kottu ja pisarad tungiswad

talle filmi. Ta tahtis juba rääkima hakata, kuid peakohtunik hoidis teda järgmiste sõnadega tagasi.

„Mitte fiit, teie kõrgus, mitte fiit! Seadus käseb hertsogi jurguwõja liikme üle ainult hertsogi- troonilt kohtu mõista.“

Konradi süda hakkas wärisema. Wana Klugen- steini raudne kogu wabises, sest Konrad oli alles kroonimata. Õnnetu Konrad kahwatas surnuwalgets, kuid peasemist ei olnud. Ta nägi juba imestawaid pilkusi oma peale pööratawat. Veel üks sekund wiititamist — ja need waated muutuwad kahlasteks.

Konrad astus troonile. Walitusekeppi üles tõstes ütles ta:

„Kaebealune, meie kõrges kästija Ulrichi, Bran- denburi hertsogi, nimel täidan ma oma peale pandud kohust. Pange minu sõnu tähele! Meie maa sea- dust mööda ootab teid surm, kui teie oma kaastlast ei nimeta ja timuka kätte ei anna. Tarwitage seda õigust, peastke endid, enne kui juba hilja on. Wime- tage oma lapse isa!“

Saalis muutus kõit wagasets; nii et igaüks oma südamealustumist wõis kuulda. Wähe aja pärast pööras printsess ümber, näitas sõrmega Konradi peale ja ütles kindlusega, kusjuures tal filmades fättematsumise tuluke wälkus:

"Sina oled minu lapse isa!"

Hirmus teadmine, et ta hädaohus on, kust peajemist ei ole, tungis jätkkilmusega Konradi südamesse. Misjused wäed wõiswad teda veel peasta? Et süüdistust waleks teha, pidi ta ennaft naisterahwaks tunnistama, kuid siis ootas teda ka surm: ta oli alles kroonimata ja hertsogi troonil istunud.

Konrad ja ta wägew isa kaotaswad meele-mõistuse ja kukusiwad maha.

* * *

Selle pörutawa, täis juhtumisi loo lõpp ei ole veel trükiti ilmunud ja ei saagi wist ilmuma. Ma tean ainult ühte, nimelt jeda, et oma kangelahe niisugusele meelheitwasse seisutorda wiisin, et sugugi ei tea, kudas teda jellest jälle wälja wiia. Sellepärast pesen ma oma käed puhtaks ja jätan wälja-peajemise ta enese hooleks, kas ta peaseb veel wälja ehk ei, see on mulle üks ta kõit. Ma mõtlesin, et see kõit iseenesest sünnib, et wäikesest raskusest üleüldiselt meeleheaks üle jaadakse, kuid nüüd näen aga, et ei ole.

Poes.

Wanapoolne piiga waatab moodipoes uusi Parisi kübaraid juba teist tundi. Poesell ei ole ka mitte wäga laisk, waid kannab temale neid tosinatokaupa leti peale ette. Piiga silmad lähewad juba kirjuks ja ta katsub wiimaks kõige suuremat ja ilusamat peegli ees omale pähe seada.

"Kas läheb?" küsib ta sellilt.

"Wäga kästi, ja kudas veel! . . . Preilid, selle kübaraga olete täitsa 25 aastat noorem."

"Kudas?! 25 aastat! Tähendab, et ma siis ainult 5 aastat wana olen?! Ei, see ei lähe! . . . jumalaga."

Uko.

Nagu.

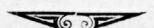
Mängib tähtsat osa, nagu alkoholi-puhwet meie seltsides.

Haiseb, nagu „Isamaa“ isamaalsus.

Udune, nagu eduerakonna politik.

Kirju, nagu Kilulinna ajakirjanik-kude ühisus.

Tühja täis, nagu Dr. Hermannii „lauleldus“.

Sakste pulmad.

Oidu-roidu! Küll olid pulmad!

Pärdi tütar läks mehele

ERE nooremal' pojale.

Küll olid uhked pulmalised:

Rahakoti kangelased.

Kapp^{oli} oli papi mantelliga,

Karlson lakisaabastega,

Soonets'i habe aetud,

Köhler tsellit põristades.

Mäns oli hullu isameesi,

Uibopuu oli peiu-poissi,

Hanko kallis söiduruuna,

Luiga hobujuhtijaksa.

Kreegipuu oli kullakandja,

Puss oli ülewaatajaks,

Räbala-Hans roategija.

Mart Möru.

Armsad Eesti noored õed ja wennad
ülemaalses kulturatõds.

Suwel Soome wiisi kepsu lüttes ja talwel
laplaste wiisi suksadega ringi
jookstes.

Pühade eel.

Jõulud ligi. Talwepäewad
Lühikesed. Kanget külma
Talwetaat tõi Kilulinna.
„Matsi“ silmad nalja näewad.

Pühad ligi. Wenna armu
Kodanlased unustawad:
Eesti, Saksa paremlased
Kisa tehes kisk'wad karwu.

Raekoja istmeid püüdes
Luigelaos ja Bitter wõtwad
Wastamisi „kooditada“ —
Sõimusõnu, kurja hüüdes. . .

„Eesti Kodu“ ehitakse
„Öölehe“ aami otsal;
ERE isandate keskel
„Koidu-Aega“ kuulutakse.

Jõulud ligi. Müüdnud waimud
— Kilulinna käremeelsed —
Jaani krooni kaunistawad,
Kooti kanda ait'wad kaimud. . .

Pühad ligi. Kulda teewad
Rahwast pettes ärimehed;
Kirjastajad tühi lesti
Jõululaua peale toowad.

„Albumid“ ja „Jõululehed“
Sisaldawad tühja-tähja;
„Uue aja läwel“ seiswad
Pudrupeaga kirjamehed. . .

Kalaranna Juss sai linnast
Wiinaraha. Poole toopi
Toimetas ta paadi alla. . .
Rõemuhüüe tungis rinnast.

Pühad ligi. Jõulupuudest
Räägitakse; kingitusi
Häid ja halbu walmistakse.
Rõemustakse lihast, luudest.

Mart Mõru.

Rühmised ja kostmised.

Mis on tõde?

See mida rääkida ei tohi.

Aga mis on õigus?

„Digust“ enam ei olegi, selle ajemel on nüüd
„Birulane.“

Rah. El.

Meri.

(Pühendatud meie noortele luuletajatele.)

Oh meri, miks oled nii waikne? . . . Miks
sa ei laeneta ja ei sünnita uut elu ja uut waa-
det? . . . Näe, kudas unistajad ja armastajad
su kaldal edasi-tagasi norus peaga longiwad
ja elu äranärtsinud rinnasse otsiwad? Aga
nad ei leia, ainult komistawad kiwirahnude
peale ja pörkawad kui pimedad teineteise
wastu . . .

Oh meri, laeneta, sünnita elu ja tormi! . . .

Meri, kas sa ehk kardad Suitsu terawat
sulge, wõi Pärt Pärni kihwtist noolt? . . . Meri,
wõi on sul kahju neid jälgesid, mida Suits
su kaldale, liiwa sisse litsus, raske laenega
matta, katta ja kalda pinnaga ühetaoliseks
teha? . . .

Kas sa siis tõeste nii kaastundlik nende
jälgede wastu oled, et sa enam ei kerki, ei
wahuta ja ei laeneta? . . .

Oh meri, meri! . . .

* * *

Oh meri! . . . näe, kudas laew su turjal
seisab, purjed longus, kui kaldal seiswa unis-
taja pea . . . näe, kudas laewajuht idasse wahib,
kätt silmade peal hoides, et kas ei näeks üh-
tegi pilwerahnukest, mis ehk kerkiks ja tuult
enesega kaasa tooks, et ta õnnelikult randa
peaseks, et ühes teistega, kes kui peata kuked
kaldal siia ja sinna liiguwad — ka ühes lii-
kuda. Aga asjata! . . . Asjata Suitsu sule ja
Pärt Pärna noole kartmine; asjata laewamehe
waade, oode ja igatsus, ning asjata ka jäljed
su kaldal. Asjata su palumine, et kerkiks ja
laeneid sünnitaks; kõik asjata, sest sa magad
kui eduerakonna liige Wanemuise saalis, kui
Nustaago*) hertsog kõnet peab, mis nii magu-
sat ja taewalist und sünnitab . . .

* * *

Meri! . . . kui palju on sellel lihtsal
sõnakesel mõtet, elu ja hinge! . . . Iga tema
kõige pisem liigutus sünnitab edukondlasele
elu ja loob Sprenk-Lätele uusi akkordisid,
ning näitab Hindreyle õigeid ja kõweraid joo-
nistamise joonesid. Ühe sõnaga: ta teeb ime-
ja wägitükksid.

Kord on ta waikne, tasane, selge, kui edu-
kondlaste kalewiga ületõmmatud büroolaud;
kord jälle nii keskmine ja mahe, kui Kallase
jutluseraamat, ehk jälle tormiline, wahutaw ja
kole, kui Jaan I-se kaitsekõne.

Jah meri, ta on elu ja tuli.

Uko

*) Nustaago — Nustaku, — alew Pühajarwe kaldal;
hertsog — Jaan I-ne.

Esimehe Eesti pilke- ja naljaleht

„Meie Mats“

mis sõjaseaduse kestvuse ajani meelt parandama saadeti, on nüüd jälle waba ja ilmub kaks korda kuus. „Meie Matsi“ toetawad pea kõik meie paremad ja nooremad kunsti- ning kirjamehed. „Sellefinatse maailma“ telmid ja pahategijad ei leia kunagi armu tema „filma ees“. Si ole ta ka ühegi kildkenna mõju all, nii ei ole tema sunnitud kunagi midagi „suruüks waikima“, nagu jee meie ajal paljude juures wiisiks on.

Tellimine 1909 aasta peale on alanud.

Tellimise hind on 2 rbl. aastas, pooles aastas 1 rbl.

Üksik nummer maksab 10 kop.

ja on kõikidest parematest raamatukauplustest saadawal.

Toimetus ja talitus on **Wiru uul. nr. 11**, Tallinnas.

Wene keeli adr.: „Meie Mats“, гор. Ревель, Глиняная ул. № 11.

Kuulutuste nonpareillerida 10 kop.

Wastutaw toimetaja **J. Jaason.**

L. Pirowitsch,

Wiru wärawas nr. 21,

torni kõrwal, loowitab luures wäljalikus kõikiugu

taskunurkid, äratamise- ja seinakellad, ka nurmaakri tööriistu ja tarwidusi;

**kuld- ja hõbe-
asju**

imeodawate

hindadega,

mis Tallinnas weel ennemalt ei ole olnud.

Hupaklikult

L. PIROWITSCH.

Adress tähele panna!

Wanutamise ja sbeerimine

on ainult

Tallinnas, Maakri u. nr. 23,

G. Birk'i

auru-wärwimise- ja keemial. puh. wabrikus.

1904—1908 — 6 kuldauraha ja

„Grand-Prix“.

Tulge kõik

minu juurde, kes häid ja odawaid

päewapiltisid

soowib. Enne jõulu iseäralised tingimised.

Päewapiltnik

A. Furich.

Pika uul. nr. 49.

Nurmaaker ja kullasepp O. W. Uhs (Uus)

Suurel Tartu maanteel nr. 7.

Kuulge, sõbrad, Eesti wennad

On teil rikkis uur ehk kellad,

Grammofonid, mängulastid,

Eh! ka mõni õmblusmasin:

Apparadid mitmet moodi,

Kui need wäljamaaltki toodi:

Neid võib ikki parandada,

Tulge, tooge, waatke aga.

Kettid, armbandid ja prossid,

Sõrmused ja laela ristid.

Monogrammib, kuld ehk hõbe,

Parandama olen nõbe.

Kuldan, hõbetan, graveerin,

Kifeldan ka ristiplaadid

Ei ma kallist hinda taha,

Tingida ei pruugi maha.

Tõotan Suurel Tartu maanteel

Wäikeses telistitiwimajas,

Kui te linna poole läete:

Küll siis waremalt täht näete:

Nr. 7, O. W. Uhs (Uus)

Sildi peale wärwitnud.

Kes tahab midagi huvitawat meie maa lähemast minewitust lugeda, argu jätku

Jüri Rumm'u

ostmata. Ugupäraline roman Eesti- maalt. Ande hind 10 kop., 10 annet ette tellides postiga 1 rbl. Pealadu W. Rumm'i raamatukauplus, Tallinnas.

Kui armsast jõulupuu meil, hiilgab.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

«Matsi» jõuluingitused tema armiatele sõpradele.

EESTI
RAHVUCRAAMATUKOGU
AR

M. Schifferi trükituba, Tallinnas.